שכוסס שעורים של תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש [1]כי [א]יאכל פרט למזיק אמר רב שיזבי א"ר יוחנן [א]זר שבלע שזפין של תרומה והקיאן ואכלן אחר ראשון משלם (את) קרן וחומש [ה]שני [ג]אין משלם אלא דמי עצים לראשון בלבד: האוכל והשותה אין מצטרפין: מאן תנא אמר רב חסדא במחלוקת שנויה ור' יהושע היא דתנן [ג]כלל א"ר יהושע [ב]כל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרף טומאתו ולא שיעורו שיעורו ולא טומאתו לא טומאתו ולא שיעורו אין מצטרפין רב נחמן אמר אפילו תימא רבנן עד כאן לא קא אמרי רבנן התם אלא לענין טומאה דשם טומאה חד היא אבל הכא משום יתובי דעתא הוא והאי לא מיתבא דעתיה וכן אמר ר"ל במחלוקת שנויה ורבי יהושע היא דתנן כלל א"ר יהושע כו' ורבי יוחנן אמר אפילו תימא רבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא לענין טומאה אבל הכא משום יתובי דעתיה הוא והאי לא קא מיתבא דעתיה: **מתני'** [ד][ג]אכל ושתה בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת אכל ועשה מלאכה חייב [ה](שני) חטאות [ד]אכל אוכלין שאינן ראוין לאכילה ושתה משקין שאינן ראוין לשתיה (א) [ו][ה]ושתה ציר או מורייס פטור: **גמ'** אמר ר"ל מפני מה לא נאמרה אזהרה בעינוי משום דלא אפשר היכי נכתוב נכתוב רחמנא לא יאכל [ו]אכילה בכזית נכתוב רחמנא לא תעונה קום אכול משמע מתקיף לה רב הושעיא נכתוב רחמנא השמר פן לא תעונה א"כ נפישי להו לאוי מתקיף לה רב ביבי בר אביי נכתוב רחמנא השמר במצות עינוי אם כן [ז]השמר דלאו לאו השמר דעשה עשה מתקיף לה רב אשי נכתוב אל תסור מן העינוי קשיא ותנא מייתי לה מהכא [ט][2]ועניתם את נפשותיכם וכל מלאכה לא תעשו יכול יהא ענוש (ב) על תוספת מלאכה ת"ל [3]וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה על עיצומו של יום ענוש כרת ואינו ענוש כרת על תוספת מלאכה יכול לא יהא ענוש כרת על תוספת מלאכה אבל יהא ענוש כרת על תוספת עינוי ת"ל [4]כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה על עיצומו של יום ענוש כרת ואינו ענוש כרת על תוספת עינוי יכול לא יהא בכלל עונש אבל יהא מוזהר על תוספת מלאכה ת"ל [5]וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה על עיצומו של יום הוא מוזהר ואינו מוזהר על תוספת מלאכה יכול לא יהא מוזהר על תוספת מלאכה אבל יהא מוזהר על תוספת עינוי ודין הוא ומה מלאכה שנוהגת בשבתות וי"ט אינו מוזהר עליה עינוי שאינו נוהג בשבתות וי"ט אינו דין שלא יהא מוזהר עליו אבל אזהרה לעינוי של יום עצמו לא למדנו מניין לא יאמר עונש במלאכה דגמר מעינוי ומה עינוי שאינו נוהג בשבתות וי"ט ענוש כרת מלאכה שנוהגת בשבתות וימים טובים לא כל שכן למה נאמר מופנה להקיש ולדון ממנו גזרה שוה נאמר עונש בעינוי ונאמר עונש במלאכה מה מלאכה לא ענש אלא אם כן הזהיר אף עינוי לא ענש אלא אם כן הזהיר איכא למיפרך מה לעינוי שלא הותר מכללו תאמר במלאכה שהותרה מכללה אלא לא יאמר עונש בעינוי דגמר ממלאכה מה מלאכה שהותרה מכללה ענוש כרת עינוי שלא הותר מכללו לא כל שכן למה נאמר מופנה להקיש ולדון ממנה גזירה שוה נאמר עונש בעינוי ונאמר עונש במלאכה מה מלאכה ענש והזהיר אף עינוי ענש והזהיר איכא למיפרך מה למלאכה שכן נוהגת בשבתות וימים טובים תאמר בעינוי שאינו נוהג בשבתות וימים טובים אמר רבינא האי תנא עצם עצם גמר מופנה דאי לא מופנה איכא למיפרך כדפרכינן לאיי אפנויי מופנה (ג) חמשה קראי כתיבי במלאכה חד לאזהרה דיממא וחד לאזהרה דליליא וחד לעונש דיממא וחד לעונש דליליא וחד לאפנויי למגמר עינוי ממלאכה בין דיממא בין דליליא דבי ר' ישמעאל תנא נאמר כאן עינוי ונאמר להלן עינוי מה להלן לא ענש אלא אם כן הזהיר אף כאן לא ענש אא"כ הזהיר רב אחא בר יעקב אמר יליף שבת שבתון משבת [י]בראשית מה להלן לא ענש אלא אם כן הזהיר אף כאן לא ענש אלא אם כן הזהיר רב פפא אמר
הוא

שכוסס. כל דבר שהוא אוכלו שלא כדרך אכילתו קרי ליה כוסס: **שזפין.** פרונ"ש בלע"ז שבלע בלא כסיסה: **ראשון משלם קרן וחומש.** שאף היא דרך אכילתן: **ושני משלם דמי עצים לראשון.** שהרי קנאן הראשון ונתחייב בתשלומיהן והן אין ראויות עוד אלא להסקה: **במחלוקת.** השנויה במקום אחר שנויה במשנתנו ולא לדברי הכל היא אלא רבי יהושע היא: **שטומאתן ושיעורן שוה.** כגון שני חצאי זיתים משני מתים או משתי נבילות או שתי חצאי עדשה משני שרצים שזמן טומאתן שוה ושיעורן שוה לטמא בשיעור אחד: **טומאתו ולא שיעורו.** כגון שרץ ונבילה ששניהן טומאת ערב אבל אין שיעורן שוה לטמא שזה בכזית וזה בכעדשה: **שיעורו ולא טומאתו.** כגון מת ונבילה ששניהן בכזית וזה טומאת שבעה וזה טומאת ערב: **מתני' אינו חייב אלא חטאת אחת.** דחד שמא הוא דאכילה ושתיה מחד קרא נפקי: **אכל ועשה מלאכה.** תרי שמות נינהו דמתרי קראי נפקי: **גמ' אכילה בכזית.** משמע והתורה לא חייבה עליו אלא ביישוב הדעת: **השמר פן לא תעונה.** השמר פן תבא לידי לא תעונה: **א"כ נפישי להו לאוי.** השמר ופן ששניהן לא תעשה הן ואנן לאו אחד אמרינן שמא לא רצה להרבות בו לאוין: **השמר דלאו.** כגון השמר בנגע הצרעת (דברים כד) שלא יקוץ בהרתו: **השמר דעשה.** השמר שתתענה: **ותנא מייתי.** אזהרה בעינוי מהכא: **על תוספת מלאכה.** אם לא הוסיף מחול על הקודש להפסיק מן המלאכה מבעוד יום: **יהא מוזהר.** בלאו: **מה לעינוי וכו'.** כלומר עונש דמלאכה לאו מופנה הוא שאם באת ללמדו מעינוי יש להשיב מלאכה הותרה מקצתה אצל גבוה: **חמשה קראי כתיבי במלאכה.** ארבעה לאוין וכרת אחד באחרי מות ובפ' אך בעשור (שבחומש הפקודים) [כ]: **וחד לעונש דליליא.** דאם אינו ענין לאזהרה תנהו לענין עונש: **ונאמר להלן**
עינוי

כל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרפין. שמעתי מקשה מאי איצטריך קרא לרבי עקיבא בפרק קמא דסנהדרין (דף ד.) לרביעית דם הבא משני מתים שמטמא באהל ומאי טעמא דרבנן דפליגי והא קיימא לן כל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרפין ומתרצא דמיירי ברביעית דם הבאה משני נפלים שאין לא בזה ולא בזה רביעית מתחילה אבל שני מתים שיש בכל אחד טפי מרביעית לדברי הכל מצטרפין חצי רביעית מזה וחצי רביעית מזה וכן שמעתי שיש להיות בתוספתא אמנם לא מצאתי אותו: **השמר** דעשה עשה. אע"ג דרבי יוחנן אית ליה בפ' הקומץ רבה (מנחות דף לו:) השמר דעשה נמי לאו הכא אליבא דריש לקיש דהוא מרא דשמעתא משני:
שהפלפלין

מסורת הש"ס

א) ב"מ דף נט: מעילה דף יט: [פסחים לב:], ב) [עי' תוס' מנחות סט. ד"ה דבלע כו' כתבו הטעם משום שכבר נתחללה ע"ש], ג) מעילה דף יז., ד) כריתות דף יג:, ה) צ"ל שתי, ו) שם, ז) [ברכות דף מט: פסחים ד' מט:], ח) [עירובין דף נו. מנחות דף לו:], ט) [צ"ל תענו את נפשותיכם וכל מלאכה לא תעשו דהך פסוק מוקדם בתורה ויקרא כג], י) [כל השבתות קרויין שבת בראשית משום דכל מועדות נמי כתיב בהן שבת שבתון הלכך קרי ליה שבת בראשית שמוקדשת ובא מששת ימי בראשית דבשבת הראשונה כתיב בו ויכלו ויקדש אותו לשון הרשב"ם ב"ב קכא ע"א ד"ה שבת בראשית], כ) [צ"ל שבספר' אמור ובעשור שבחומש הפקודים],

גליון הש"ס

גמ' שני אין משלם אלא דמי עצים. עיין מנחות דף סט ע"א תוס' ד"ה דבלע וכתובות דף ל ע"ב בתוס' [ישנים] על הגמרא מתחייב בנפשו:

מוסף רש"י

לא טומאתו ולא שיעורו. כגון מת ושרץ, דשרץ שיעורו בכעדשה וטומאתו עד הערב, ומת שיעורו בכזית וטומאתו שבעה (מעילה יז.). **אכל ושתה בהעלם אחד.** ביום הכפורים, אינו חייב אלא חטאת אחת. דשתיה בכלל אכילה (כריתות יח:). **השמר דלאו לאו.** השמר דכתיב במילתא דמוזהר רחמנא לא תעשה הוי לאו גמור ללקות, כגון השמר בנגע הצרעת, דמשמע שלא יקוץ בהרתו, וכן השמר לך פן תכרות ברית וגו' (מנחות לו: וכעי"ז ערובין צו.). **השמר דעשה עשה.** כי האי דושמרת את החוקה (שם) דמשמע שמור לעשות תפילין (מנחות שם).

תוס' ישנים

זר שבלע שזפין של תרומה והקיאן כו' והשני אינו משלם אלא דמי עצים בלבד. תימה לרבינו דהכא משמע [דמ]שהקיאן (ובטלו הוא) [נתבטלו ולא חזו] למיכל כלל אלא כמו עצים בעלמא הוו, ואילו בשילהי גיד הנשה [חולין קג, ב] אמרינן דאכל חצי זית והקיאו וחזר ובלעו דחייב שהרי נהנה גרונו בכזית. ומצינו למימר דהתם מיירי שלא בפניו כגון שלא ידע שהקיאו כדאמרינן בפרק בהמה המקשה [שם עא, א] דנהי בפניו לא חזי שלא בפניו מיחזא חזי. וה"ר חיים כהן ז"ל תירץ דהכא מיירי בתרומה שנתחללה באכילת הראשון ונפקא ליה מתורת תרומה כדאמרינן בפ"ק דכריתות [ז, א] כהן שסך שמן של תרומה בן [בתו] ישראל מתעגל בו ואינו חושש דכתיב ומתו בו כי יחללוהו, פרט לזו שמחוללת ועומדת, להכי פטור השני, אבל בחולין מיירי גבי חלב. ואין נראה לחלק בין סך בה כהן שנעשה הדבר בהיתר לבלעה זר דשמא אכתי קאי [ו]קיימא באיסורא. אבל אין נראה לרבינו דאי טעמא משום חילול ישלם (הראשון) [השני] קרן לראשון לכל הפחות כמו פירות ולמה לא ישלם אלא דמי עצים, ועוד דבכולה סוגיא דהכא מיירי בדברים שאינן ראויין לאכילה שקלקלום כגון אכילה גסה וכוסס שעורין. על כן נראה כדפרישית, ועוד היה אומר רבינו דטעמא משום דלא חזי לאכילה כלל עוד משיקיאוהו. מ"ר. **חד לעונש דיממא וחד לעונש דליליא.** לא ידענא אי בעינן בכל דוכתא עונש דיממא ולילא [ב]מלאכה כגון שבתות וימים טובים ומאי טעמא*.

עין משפט נר מצוה

מו א מיי' פ"י מהל' תרומות הל' ט:
מז ב מיי' פ"ד מהל' טומאת אוכלין הלכה יא:
מח ג מיי' פ"ו מהל' שגגות הלכה ה:
מט ד מיי' פ"ב מהל' שביתת עשור הל' ה סמג לאוין סט טוש"ע או"ח סי' תריב סעיף ו:
נ ה מיי' וסמג שם טוש"ע שם סעיף ט בהג"ה:

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְיָסַף חֲמִשִׁיתוֹ עָלָיו וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ: ויקרא כב יד
2. וּבֶעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ: במדבר כט ז
3. וְכָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְהַאֲבַדְתִּי אֶת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּהּ: ויקרא כג ל
4. כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תְעֻנֶּה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָה מֵעַמֶּיהָ: ויקרא כג כט
5. וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם כִּפֻּרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: ויקרא כג כח

הגהות הב"ח

(א) מתני' משקין שאינן ראוין לשתיה פטור שתה ציר: (ב) גמ' יכול יהא ענוש כרת על תוספת מלאכה כו' כל מלאכה בעצם היום הזה והאבדתי את הנפש ההיא מקרב עמה על עיצומו כו' ונכרתה מעמיה על עיצומו: (ג) שם לאיי אפנויי מופנה מכדי חמשה קראי כתיבי:

לעזי רש"י

פרוני"ש. שזיפים.

רבינו חננאל

הכוסס שעורים של תרומה. וכן האוכל תרומה אכילה גסה משלם הקרן ואינו משלם את החומש. מאי טעמא איש כי יאכל כתיב פרט למזיק. א"ר יוחנן זק שבלע שזפין של תרומה והקיאן, דרך בית הריעי, ובא אחר ואכלן, הראשון משלם קרן וחומש, והשני אינו משלם אלא דמי עצים לראשון בלבד. **האוכל והשותה אין מצטרפין.** כלומר, המאכל והמשקה אין מצטרפין. אוקימנא רב חסדא למתניתין לר' יהושע ותנא קמא חולק עליו, דתנן במעילה פרק ד' כלל א"ר יהושע כל שטומאתו ושיעורו שוין מצטרפין זה עם זה, שיעורו ולא טומאתו, טומאתו ולא שיעורו אין מצטרפין. וביום הכפורים כיון שהאוכלין שיעורן ככותבת, והמשקין שיעורן (ברביעית) [כמלא לוגמיו], שיעורו של זה לא שיעורו של זה לפיכך אין מצטרפין, ובר פלוגתיה דר' יהושע חולק. וא"ר יוחנן וגם רב נחמן קאי כוותיה, דמתניתין דברי הכל היא, ולא פליגי אלא לגבי טומאה דשם טומאה אחת היא. אבל הכא אי איכול אכילה ככותבת או שתי (כרביעית) [כמלא לוגמיו] מייתבא דעתיה. אבל חצי כותבת אוכלין וחצי (רביעית) [מלא לוגמיו] משקין לא מייתבא דעתיה. **אכל** ככותבת ושתה כרביעית בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת. אמר ריש לקיש מפני מה לא נאמרה אזהרה בעינוי משום דלא אפשר, היכי נכתוב לכתוב לא יאכל אכילה בכזית היא, לכתוב לא תעונה אכול משמע. מתקיף לה רב אשי ניכתוב לא תסור מן העינוי קשיא. **ותנא** מייתי לה אזהרה לעינוי מהכא, דתניא יכול יהא ענוש כרת על תוספת היום שמוסיפין ביום הכפורים מחול על הקדש, ת"ל כל מלאכהלא תעשו בעצם היום הזה. וכתיב וכל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה, על עצמו של יום ענוש כרת, ואין ענוש כרת על התוספת, יכול יהא מוזהר על התוספת, ואסיקנא (ד') [ה'] קראי כתיבי במלאכה, חד לעונש היום וחד לעונש הלילה, וחד לאזהרת היום, וחד לאזהרת הלילה. וחד לאקושי עינוי למלאכה, מה מלאכה לא ענש אלא אם כן הזהיר אף עינוי לא ענש אלא אם כן הזהיר.

הוא גופיה שבת איקרי דכתיב [1]תשבתו שבתכם בשלמא רב פפא לא אמר כרב אחא בר יעקב דקרא דכתיב בגופיה עדיף אלא רב אחא בר יעקב מאי טעמא לא אמר כרב פפא מיבעי ליה לכדתניא[א] [1]ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש יכול יתחיל ויתענה בתשעה ת"ל בערב אי בערב יכול משתחשך ת"ל בתשעה הא כיצד [א]מתחיל ומתענה מבעוד יום מכאן שמוסיפין מחול על הקודש ואין לי אלא בכניסתו [ב]ביציאתו מנין ת"ל מערב עד ערב ואין לי אלא יוה"כ [ג](ימים טובים) מניין ת"ל תשבתו אין לי אלא [ג](ימים טובים [ג]שבתות) מנין ת"ל שבתכם הא כיצד כל מקום שנאמר שבות [ד](מכאן שמוסיפין) מחול על הקודש ותנא דעצם עצם האי בתשעה לחודש מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתני חייא בר רב מדיפתי דתני חייא בר רב מדיפתי [ה]ועניתם את נפשותיכם בתשעה וכי בתשעה מתענין והלא בעשור מתענין אלא לומר לך [ד]כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי: אבל אוכלין שאין ראוין לאכילה: [ו]אמר רבא כס פלפלי ביומא דכפורי פטור כס זנגבילא ביומא דכפורי פטור מיתיבי [ז]היה רבי מאיר אומר ממשמע שנאמר [2]וערלתם ערלתו את פריו איני יודע שעץ מאכל הוא אלא מה תלמוד לומר עץ מאכל עץ שטעם עצו ופריו שוה הוי אומר זה פלפלין ללמדך שהפלפלין חייבין בערלה ואין ארץ ישראל חסרה כלום שנא' [3]לא תחסר כל בה ל"ק [ה]הא ברטיבתא והא ביבישתא א"ל רבינא למרימר והאמר רב נחמן [ח]האי [ו]הימלתא דאתי מבי הנדואי שריא ומברכינן עליה בורא פרי האדמה לא קשיא הא ברטיבתא והא ביבישתא ת"ר [ז]אכל עלי קנים פטור [ח]לולבי גפנים חייב [ט]אלו הן לולבי גפנים אמר רבי יצחק מגדלאה כל שלבלבו מר"ה ועד יוה"כ ורב כהנא אמר כל שלשים יום תניא כוותיה דר' יצחק מגדלאה אכל עלי קנים פטור ולולבי גפנים חייב אלו הן לולבי גפנים כל שלבלבו מר"ה ועד יוה"כ: שתה ציר או מורייס פטור: הא חומץ חייב מתני' מני רבי היא דתניא ר' אומר חומץ משיב את הנפש דרש רב גידל בר מנשה מבירי דנרש אין הלכה כרבי לשנה נפקי כולי עלמא מזגו ושתו חלא שמע רב גידל ואיקפד אמר אימר דאמרי אנא דיעבד לכתחלה מי אמרי אימר דאמרי אנא פורתא טובא מי אמרי אימר דאמרי אנא [י]חי מזוג מי אמרי: מתני'

עינוי. על דבר אשר ענה את אשת רעהו (דברים כב): **היא גופה שבת איקרי.** ובלאו ג"ש נמי נפקא מיניה וביה דכיון דאיקרי שבת לענין עינוי הוה ליה כשבת לענוש ואזהרה: **תשבתו שבתכם.** ומשבת שבתון לא גמר דאיקרי שבת דאיצטריך ליה לרבויי כל (א) העניין כדאמר בריש פרקין (דף עד.) שבתון שבות אי נמי שבת שבתון היא לאו יומא איקרי שבת אלא הכי קאמר מנוח' מרגוע היא לכם והיכא נמי דכתיב שבת שבתון הוא לשון זכר אף לשון מנוחה הוא לשון זכר אבל יומא לא איקרי שבת להכי נקט תשבתו שבתכם יתירא דהוא גופיה איקרי שבת: **מיבעיא ליה לכדתניא.** לשאר ימים טובים ולא איום כפורים קאי: **ותנא דעלם עלם.** מדאיצטריך למעוטי לתוספת החול מעונש ומאזהרה ממילא שמעינן דמוסיפין והאי ועניתם בתשעה מאי עביד ליה: **כל האוכל ושותה וכו'.** והכי משמע קרא ועניתם בתשעה כלומר התקן עצמך בתשעה (ב) שתוכל להתענות בעשרה ומדאפקיה קרא בלשון עינוי לומר לך הרי הוא כאלו מתענה בתשעה: **כס פלפלין.** אין זה יישוב הדעת שאין זה דרך אכילתו: **מיתיבי וכו'.** אלמא מאכל קרי ליה: **שהפלפלין חייבין בערלה.** מין אילן הוא: **רטיבא.** חזי למיכל: **הימלתא.** ליטוריג"ה שמפטמים בשמים כתושים בדבש: **מבי הנדואי.** מארץ כוש: **שריא.** ואין בו משום בישולי נכרים שנאכל כמות שהוא חי ולא משום גיעולי נכרים דנותן טעם לפגם ומדקאמר אין בו משום בישולי נכרים ש"מ דרך אכילתו כשהוא חי: **מר"ה עד יום הכפורים.** אבל לבלבו קודם ר"ה כבר נעשו קשים ועץ בעלמא נינהו: **משיב את הנפש.** ומבטל את העינוי: **מוזגו.** נתנו בו מים להתיש כחו: מתני'

שהפלפלין חייבין בערלה. אין להקשות כמו שחייבין בערלה חייבין נמי במעשר וכיון שחייבין במעשר מטמא טומאת אוכלין כדתנן בפרק בא סימן (נדה דף נ.) כל שחייב במעשר מטמא טומאת אוכלין אלמה תניא התם נמנו וגמרו אין מטמאין טומאת אוכלין די"ל הא ברטיבתא הא ביבישתא אבל ה"ר שמעון מיינביל"א הקשה מהא דאמרי' בפ' בכל מערבין (עירובין דף כח.) זרע גרגיר מתעשר וכו' עד זרע גרגיר למאי חזי שכן ראשונים שלא היה להם פלפלין שוחקין אותו ומטבילין בו את הגלי וא"כ כל שכן פלפלין דעדיפי טפי ואפי' יבישתא חייב במעשר וכיון דחייב במעשר יטמא טומאת אוכלין וי"ל דודאי אותן פלפלין שנשחקין וגובלין אותן במים כעין שעושין לטבל בו דבר הנהו חזו בעינייהו לאכילה וחייבין במעשר ומטמא טומאת אוכלין אבל אותם שלא נגבלו במים שנטחנו ונידוקו כעפרורית בעלמא כעין שעושין לתת לתוך הקדירה הנהו פטורין מן המעשר דלא חזו לאכילה הכי ואין מטמא טומאת אוכלין אי נמי י"ל דזרע גרגיר אינו חייב במעשר משום הא מילתא לחוד שמטבילין בו גלי אלא לאחר שחיקתו חזי למיכל נמי בעיניה ומשום הכי חייב במעשר והא דנקט התם ומטבילין בו גלי ולא נקט דאכלי ליה נמי בעיניה משום דעיקר שחיקתו כדי לטבל בו אבל פלפלין דאפי' בתר שחיקתן לא חזו בעינייהו לא מחייבי ועוד יש להקשות על ההיא מתניתין דנדה והרי תבלין דחייבין במעשר כדאמרינן פ"ק דחולין (דף ו.) ואם אמר לה עשי לי משליכי חושש לשאור ותבלין שבה משום מעשר ומשום שביעית ואין מטמא טומאת אוכלין כדמוכח בהעור והרוטב (שם דף קכ.) דמפרש בגמרא מאי קיפה פירמא ופריך אביי היא עצמה תטמא טומאת אוכלין אלא מאי קיפה תבלין ומיהו י"ל דחושש משום מעשר דקתני לא קאי אלא אשאור אבל משום שביעית קאי אתרוייהו דאפי' אוכלי בהמה יש מהן שחייבין בשביעית כדמוכח במס' שביעית (פ"ח משנה א) ולא נהירא דבפרק בכל מערבין (עירובין דף כט.) תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר עוכלא תבלין וליטרא ירק ופי' רש"י דקאי אאין פוחתין לעני בגורן אלמא תבלין חייבין במעשר וי"ל שיש מיני תבלין הרבה יש מהן דעיקרן לטעמא עבידי והנהו פטורין מן המעשר ואין מטמאין טומאת אוכלין והנהו מיירי בהעור והרוטב (חולין דף קכ.) ויש מהן דחזו לאכילה בעינייהו כגון בלל וקפלוט וכיוצא בהם פעמים שמתבלין בהן הקדירה וכמו שבת דבפר' בא סימן (נדה דף נא:) והנהו חייבין במעשר ומטמא טומאת אוכלין ובהנהו איירי בפ"ק דחולין (דף ו.) ובבכל מערבין (עירובין דף כט.) ואע"ג דאמרינן עלה בפרק בכל מערבין משום דקתני בה תבלין ותבלין לאו בני אכילה נינהו היינו בלא תיקון לגמרי שצריך תיקון קצת ולענין עירוב בעינן דחזי בשעת קניית עירוב מידי דהוה אחטין ושעורין דאין מערבין בהן וחייבין במעשר: **הא ברטיבתא הא ביבישתא.** דיבישתא לא הויא מאכל ומהאי טעמא נמי אמרינן בכילד מברכין (ברכות דף לו:) דזנגבילא יבישתא אינה טעונה ברכה:

אלא

עין משפט נר מצוה

נא א מיי' פ"א מהל' שביתת עשור הל' ו סמג עשין לב טוש"ע או"ח סי' תרח סעיף א:
נב ב מיי' וסמג שם טוש"ע או"ח סי' תרכד סעיף ב:
נג ג טוש"ע או"ח סי' רסא סעיף ב:
נד ד טוש"ע או"ח סי' תרד סעיף א:
נה ה מיי' פ"ב מהל' שביתת עשור הל' ו סמג לאוין סח טוש"ע או"ח סי' תריב סעיף ח:
נו ו טוש"ע או"ח סי' רג סעיף ו:
נז ז ח ט מיי' פ"ב מהל' שביתת עשור הל' ו טוש"ע או"ח סי' תריב סעיף ז:
נח י מיי' שם טוש"ע שם ס"ט בהג"ה:

לעזי רש"י

ליטוריג"א [ליטוארי"א]. אבקה רפואית ממותקת.

מוסף רש"י

כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב וגו'. והכי קאמר קרא הכינו עצמכם בתשעה לחדש לעינוי המחרת והרי הוא בעיני כעינוי היום (ברכות ח:) והכי קאמר מה שאתם עושים בתשעה דהיינו אכילה ושתיה אני קורא עינוי (פסחים סח:) וכיון דאכילתו עינוי חשיבה, כל דמפיש באכילה ושתיה טפי עדיף, דהא מדקאמר בערב על כרחך לא מקפיד אעינוי דתשעה וכי קרי עינוי בתשעה אכילה ושתיה דידיה קרי עינוי (ר"ה ט.). **כס פלפלי.** כל דבר שאדם אוכל שלא כדרכו מיקרי כסיסה (ברכות לו:) **פטור.** מכרת (שם). **שהפלפלין חייבין בערלה.** דלא תימא מין ירק הוא מפני שהוא עץ שפל כמין רותם שאינו גבוה מן הארץ (סוכה לה.). **לא תחסר כל בה.** ולמדך האי עץ מאכל דאפילו פלפלי בכלל (שם).

רבינו חננאל

תניא ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש, יכול בתשעה ת"ל בערב, אי בערב יכול משתחשך ת"ל בתשעה, הא כיצד מתחיל להתענות מבעוד יום, מיכן שמוסיפין מחול על הקדש. אין לי אלא שמוסיפין מחול על הקדש בכניסתו, ביציאתו מנין, ת"ל מערב עד ערב. וכן ימים טובים וכן שבת כיוצא בו דמוסיפין מחול על הקודש ופשוטה היא. **והאי** תנא [ד]דריש בעצם, האי קרא ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש מאי עביד ליה, מיבעי ליה לכדתני חייא כו'. **אכל** אוכלין שאין ראויין לאכילה שתה משקין שאין ראוין לשתיה, שתה ציר או מורייס פטור. דייקינן מינה הא חומץ חייב ורבי היא, דתני חומץ משיב את הנפש. דרש גידל בר מנשה לית הלכתא כרבי. ואסיקנא הא דגידל אי שתה חלא [חי פטור אבל מזוג] חייב דאיעבד פטור אבל לכתחלה לא. **א"ר** יוחנן כס פלפלייא זנגבילא ביומא דכפורי פטור. אבל זנגבילא רטיבתא [חייב]. (דהיא) [האין] חמלתא דאתיא מבי הינדוי שריא ומברכין עליה בורא פרי האדמה. **ת"ר** אכל עלה גפנים פטור, לולבי גפנים שלבלבו מראש השנה, אם אכלן ביום הכפורים חייב כי לחין הן וכאילו אוכל הן.

מסורת הש"ס

א) ר"ה דף ט., ב) [נ"ל שבתות], ג) [נ"ל שבתות ימים טובים וכ"א בר"ה ט. וכן ברי"ף ורא"ש], ד) [נ"ל מוסיפין כ"א בר"ה], ה) ברכות דף ח: פסחים דף סח: ר"ה דף ט., ו) ברכות דף לו:, ז) שם סוכה דף לה. [ע"ש וברש"י שם ונ"ע], ח) ברכות דף לו: ע"ש,

תורה אור השלם

1. שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן הוּא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב מֵעֶרֶב עַד עֶרֶב תִּשְׁבְּתוּ שַׁבַּתְּכֶם: ויקרא כג לב
2. וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ אֶת פִּרְיוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא יֵאָכֵל: ויקרא יט כג
3. אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבָנֶיהָ בַרְזֶל וּמֵהֲרָרֶיהָ תַּחְצֹב נְחֹשֶׁת: דברים ח ט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תשבתו כו' לרבויי כל **העינויים** כדאמרן בריש פרקין דף עד ע"א **שבת שבתון כו'** אי נמי: (ב) ד"ה כל האוכל כו' התקן עצמך בתשעה כדי שתוכל להתענות:

תוס' ישנים

מעלה עליו הכתוב **כאילו התענה תשיעי ועשירי.** אם נלטוה, אבל עכשיו שלא נלטוה אסור הוא בכך. **ללמדך שהפלפלין חייבין בערלה.** וא"ת כיון שחייבין בערלה הוא הדין במעשר, ואפילו הכי אין מטמאין טומאת אוכלין כדתניא בפרק בא סימן [נדה נא, ב], ואם כן הא דתנן בפרק בא סימן [שם נ, א] כל שחייב במעשר מטמא טומאת אוכלין אין זה אמת, דהא איכא פלפלין שחייבין במעשר כדפרישית ואין מטמאין טומאת אוכלין. י"ל דהכא מיירי ברטיבתא כדאמרינן הכא ואינהו מטמאי טומאת אוכלין, אבל ההיא דפ' בא סימן דפלפלין אין מטמאין מיירי ביבישתא. אבל הקשה ה"ר שמעון מדקאמרינן בפ' בכל מערבין [עירובין כח, א] זרע גרגיר מתעשר זרע וירק דחזי לאכילה, (מפי) [לפי ש]הראשונים שלא היה להם פלפלין שוחקין אותו ומטבלין בו (ציר מהאי) [גלי, ומהאי] טעמא (מתעשר) [יתעשרו] פלפלין יבשין, ואפילו הכי אין מטמאין טומאת אוכלין. ואומר רבינו דשאני זרע גרגיר ששחקוהו גם הוא ראוי לאכול בפני עצמו, אבל פלפלין אין ראויין לאכול בפני עצמן אלא לטיבול בעלמא. אבל קשה עוד לה"ר אליהו בר' יוסף וכללא הוא, והרי תבלין שחייבין במעשר כדתניא [חולין ו, א] הנותן לשכינתו עיסה (מעשר את שהוא נותן לה) [לאפות וקדרה לבשל חושש לשאור ותבלין שבה משום מעשר ומשום שביעית] ואפילו הכי אין מטמאין טומאת אוכלין כדתניא בפרק העור והרוטב [שם קכ, א] גבי מאי קיפה פירמא ומסקינן [ד]היינו תבלין דאין מטמא טומאת אוכלין. ואומר רבינו דשני מיני תבלין יש, דהא אפילו שבת אמרינן פרק בא סימן [נדה נא, ב] דאיכא דלטעמא עבידא ואיכא דלאו לטעמא עבידא. אי נמי אומר ה"ר אלחנן דמעשר קאי אשאור, ותבלין (ושפעמי') [אשביעית גרידתא] דאפילו אוכלי בהמה [יש] דחייבין בשביעית.